

Petar Strčić

“GDO KNJIGE POČTUJE, DA JE KNJIGAMI POČTOVAN” Uvodna riječ

akademik Petar Strčić
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Zavod za povijesne i društvene znanosti u Rijeci
Gjure Ružića 5, HR-51000 Rijeka
rizavod@hazu.hr

UDK 929 Deković, D.
Pregledni rad
Primljeno: 13. 10. 2008.
Prihvaćeno: 18. 2. 2009.

Mr. sc. Darko Deković (Rijeka, 16. studenoga 1947. – 4. kolovoza 2008.), od 2004. asistent Zavoda za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci s Područnom jedinicom u Puli, preminuo je iznenada. Kao student stradao je prigodom slamanja Hrvatskoga proljeća 70-ih godina. Bio je profesor hrvatskoga jezika i književnosti, magistar humanističkih znanosti, a u trenutku smrti trebao je braniti doktorat. Istaknuti je znanstvenik, ponajprije posvećen istraživanju glagoljaške baštine, te kulturni radnik, primjerice, predsjednik Ogranka Matice hrvatske u Rijeci i glavni urednik njezina časopisa “Dometi”. Objavljen mu je niz filoloških, historiografskih, književnih i drugih radova.

ključne riječi: *Darko Deković; glagoljaštvo; glagoljica; filologija; historiografija; kulturna djelatnost*

Gledajući kao sadašnji voditelj riječko-pulskoga Akademijina Zavoda za povijesne i društvene znanosti unatrag na povijest i prošlost općenito, pa i na ovaj prvi Akademijin znanstveni institut zasebno, s divljenjem se prisjećamo svih njegovih suradnika, pa ih stalno dozivamo u pamćenje i služimo se njihovim iskustvima i djelom koje su namrijeli svima nama. A to se odnosi i na mr. sc. Darka Dekovića, asistenta ovoga zavoda, koji je neočekivano otišao fizički, ali nikad duhom te djelom koje nam je ostavio¹. Jer, kako se sa zahvalnošću ne prisjetiti Josipa Roglića, Vladislava

¹ O mr. sc. D. Dekoviću usp. npr.: Čuvar hrvatske kulturne baštine. Umro Darko Deković, predsjednik riječkog Ogranka Matice hrvatske, Novi list, LXII, 19701, Rijeka, 6. 8. 2009., str. 1 i 42; (H) Umro Darko Deković,

Brajkovića i Matka Rojnića, potonjih i Akademijinih članova, od kojih je V. Brajković neko vrijeme bio i voditelj ovoga zavoda, koji su pri kraju II. svj. rata predložili, a Vlada Federalne Hrvatske 28. svibnja 1945., dakle, svega nekoliko dana nakon vojnoga oslobođenja tadašnjih gradova Sušaka pa Rijeke², donijela odluku o osnivanju Jadranskoga instituta u Sušaku,³ jer je za Parišku mirovnu konferenciju 1946./47. g.⁴ trebalo pripremiti vrela i drugo s dokazima da su i tadašnja Rijeka, Istra, Zadar, dio kvarnerskih i dalmatinskih otoka – do tada u okviru Kr. Italije – zaista hrvatski⁵. A tu dolazimo i na onaj dio prinosa voditelja ovoga zavoda, redom akademika Milana Marjanovića, Vladislava Brajkovića, Dragovana Šepića i sadašnjega predsjednika HAZU Milana Moguš, zatim suradnika/zaposlenika Radojice F. Barbalića, Danila Klena, Mirka Zjačića, Vjekoslava Bratulića, Vande Ekl, Branka Fučića, Matka Peloze, Marka Legovića, Antuna Girona i drugih⁶, koji je mr. Deković zdušno i plodno nastavio, a to su istraživanja i objavljivanje rezultata proučavanja onoga najvrjednijeg što su nama namrli preci iz obalnoga hrvatskoga područja, pa tako i krčki preci mr. Dekovića, po majci i moji. Dakako, samo na prvi pogled mogli su ostaviti malo toga vrijednoga, jer su uglavnom bili kmetovi i koloni, ali ipak su sačuvali neprocjenjivo

predsjednik riječkog ogranka Matice hrvatske, Glas Istre, LXV, 210, Pula, 6. 8. 2008., str. 30; Emil Ćić, *Progibanjan je i zatvaran, ali ne i ušutkan. Preminuo je dr. sc. Darko Deković – prvak hrvatskog domoljublja u Rijeci i Istri*. Fokus, 432, Zagreb, 22. 8. 2008., str. 6, s ftg.; (Hina), *Biškupić uputio brzojav sućuti obitelji D. Dekovića*, Vjesnik, LXIX, 21507, Zagreb, 7. 8. 2008., str. 2. Riječ je o mr. sc. Boži Biškupiću, ministru kulture Republike Hrvatske; *Darko Deković*, Zvona, XLVI, 7/414, Rijeka, rujan 2008., str. 25, s ftg.; Goran Crnković, *Zbogom prijatelju Darko Deković (1947-2007)*, Vijenac, XVI, 378-379, Zagreb, 11. 9. 2008., str. 2, s ftg.; Kristijan Benić, *Vrijeđan čuvar glagoljaške baštine. U Rijeci održan skup u spomen na mr. sc. Darka Dekovića*, Novi list, LXII, 19737, Rijeka, 12. 9. 2008., str. 22, s ftg.; (hs), *Skup o Darku Dekoviću. Srijeda, 1. listopada*, rubrika *Iz dana u dan*, obavijest za ftg., Hrvatsko slovo, XIV, 702, Zagreb, 3. 10. 2008., str. 2; Dean Slavić, *Lav, Stražar rodnoga grada*. Rijeka: sjećanje na Darka Dekovića (1947.-2008.). Dana 1. listopada 2008. u dvorani Filodramatica u Rijeci Matica hrvatska oprostila se od svojega dugogodišnjega člana, predsjednika riječkog ogranka, Hrvatsko slovo, XIV, 703, Zagreb, 10. 10. 2008., str. 5; Branko Kukurin, *U znak sjećanja, Darko Deković (1947.-2008.)*, Glas Kastavski, 50, Kastav, 2008., str. 12.

- 2 Od jedinica nacističkoga Velikonjemačkoga Reicha, koji je obale Rječine držao okupiranima od rujna 1943. godine, tadašnji grad Sušak (na lijevoj strani utoka Rječine u Riječki zaljev) oslobođen je 21. 4. 1945., a tadašnja Rijeka (na desnoj obali) 3. svibnja. Antun Giron, Petar Strčić, *Zaobići Ignridstellung. Riječko područje u završnici Drugog svjetskog rata*, Rijeka, 1995.
- 3 Petar Strčić, *Sjeverojadranski institut za etničke odnose, historiju i ekonomiju Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti – Rijeka*, Istarski mozaik, 3-4, Pula, 1965., str. 131.
- 4 Giuseppe Intersimone, *L'Italia e il trattato di pace del 10-2-1947*, Rim, 1970.; *Pariška mirovna pogodba*, Ljubljana, 1997.
- 5 Ponovno je uspostavljena nekadašnja državna jugoslavensko-talijanska granica na Rječini – postoji od 1924., kada je tadašnja Rijeka pripala Kr. Italiji – iako je tadašnja Rijeka i veći dio Istre, kao i Zadar, te sporni dio dalmatinskih i kvarnerskih otoka i dalje bio u rukama oslobodilačke vlasti, tj. hrvatske. *Povijest Rijeke*, Rijeka, 1988., 1989., str. 401 – 402.
- 6 O njihovu djelu u okviru Instituta/Zavoda usp. izvještaje tiskane u Ljetopisima JAZU/HAZU.

blago, a to je glagoljaška baština, staroslavenska – starohrvatska Služba Božja, naše prvo hrvatsko pismo, glagoljica, te naš čakavski, prvi hrvatski jezik⁷. Pa su i suradnici ovoga Zavoda, tada zvanog Jadranski institut, podnijeli najveći teret; to je, pak, ocijenjeno toliko hvalevrijednim da je taj institut trajno sačuvan uključivanjem 1948. g. u Akademijin sastav.⁸ I eto, na tome plodnome tragu radio je i mr. Deković, dakako, pri tome ne zapuštajući i druge, čak i brojne kulturne i znanstvene istraživačke akcije, pa i one praktične organizacijske naravi. Nažalost, duže mu nije bio naklonjen i siguran znanstveni put, ali je zato uspio stvoriti siguran i divan obiteljski dom.

U ovome uvodnome slovu samo ću naznačiti, ali ponešto i ocijeniti u njegovu znanstvenom, stručnom, kulturnom i drugom radu, jer ga dobro poznajem; ali, podrobnije će više riječi biti u sljedeća tri priloga kolegica. Dakle, D. Dekovića počeo sam i pobliže upoznavati 60-ih godina, kada sam bio asistent Sjeverojadranskog instituta, tj. ovoga zavoda, a napose s tadašnjim mojim aktivnim članstvom u Matici hrvatskoj, pa i kao tajnik njezina ogranka u Rijeci. A i Deković se tada živo angažirao u crkveno-kulturnome udruženju pri tome ogranku⁹, iako je bio zaposlen u Brodogradilištu "3. maj", dakle u sasvim suprotnome smjeru¹⁰; to je i razumljivo, jer je 1970. g. završio srednju Tehničku školu u Rijeci¹¹. Ali, kao svaki mladić, ni on nije još mogao razumjeti bit svakidašnjega života, pa tako ni htijenja velikih svjetskih sila u pogledu SFR Jugoslavije ni politiku vodstva te države. A u Hrvatskoj se počelo raditi na dodatnome osiguranju više nacionalnih i drugih prava Hrvatima u SR Hrvatskoj i drugdje, jer se smatralo da su ugrožena od velikosrpske opcije i politike vladajućega SK Jugoslavije i, u njemu, SK Hrvatske, pa se i javno govorilo o potrebi čak i izdvajanja SRH iz SFRJ. Rezultat: potpuni slom znamenitoga Hrvatskog proljeća¹² te tragično robijanje i mladoga Dekovića¹³. A radilo se, uz ostalo, i o rodoljublju i domoljublju što su ga krasili. No, i u najvećem nevremenu i nakon njega dobri ljudi pomagali su i njemu i meni, pa je Deković mogao već 1975. g. za dio

⁷ O svemu tome postoji opsežna lit. Usp. npr. zbornik objavljenih radova do u 80-e godine 20. st.: *Bašćanska ploča*, 1 i 2, Zagreb, Rijeka, Krk, 1988.

⁸ Rad Instituta i dalje je plodan, pa se razvija u dvije jedinice, zagrebačku i riječku, s upravom u Zagrebu; i dalje u HAZU postaju zasebne institucije od 1952. P. Strčić. n. dj., str. 131.

⁹ Darko Deković, *Synaksis I.* – 25. obljetnica, Dometi, 12, Rijeka, 1995., str. 103. O tome udruženju mladih, usp. i Vladimir Žmak, *Synaksis, pretjeran iskorak ili propuštena šansa u pokoncilskoj obnovi Crkve u Rijeci?* Riječki teološki časopis, XIV, 2(28), Rijeka, 2006., str. 469 – 482.

¹⁰ U Brodogradilištu i tvornici diesel motora "3. maj", Rijeka, bio je zaposlen 1966./67. i 1969./1970. *Radna knjižica*, Rijeka, str. 6.

¹¹ Isto, str. 3.

¹² *25. obljetnica boljševičkog udara i sjećanja na hrvatsko proljeće*, Zagreb, 1997.

¹³ *Počelo suđenje grupi riječkih studenata*, Novi list, Rijeka, 27. 9. 1972., str. 10; *Danas presude riječkim studentima*, Isto, 3. 11. 1972., str. 9.

svakidašnjih potreba zarađivati u Narodnom kazalištu "Ivan Zajc" u Rijeci; u toj je instituciji radio čak sve do 1992. godine.¹⁴

U međuvremenu je smogao i dodatne snage. Uskoro nakon završetka zatočeništva krenuo je na studij te je 1979. g. na Pedagoškoj akademiji postao nastavnik hrvatskog ili srpskog jezika i knjižničarstva¹⁵. Kasnije je nastavio studije pa je 1985. g. na Pedagoškome fakultetu također u Rijeci postao i profesor hrvatskoga ili srpskog jezika i književnosti, nastavnički smjer.¹⁶ Na poslijediplomski studij iz humanističkih znanosti krenuo je znatno kasnije, u novim prilikama Republike Hrvatske i završetka Domovinskoga rata, tako da je 1997. g. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu s temom *Zapisnik misni Kaptola riječkog* stekao stručni naziv magistra humanističkih znanosti, polje filologije.¹⁷

Znatno ranije u tisku se počeo javljati s publicističkim tekstovima, potkraj 60-ih godina; to je nastavio do početka¹⁸ i nakon završetka robije u 70-im godinama, ali samo jednom, anonimno¹⁹. Tada je počeo istraživanja i proučavanja vrela i relevantne literature, pa je u početku 80-ih godina započeo objavljivati najprije stručne radove, i to anonimno²⁰, kao recenzije, osvrte i bilješke, ovaj put pod pseudonimom Ivo Malinić²¹, napose iz područja glagoljaške baštine. Zatim mu je prvi stručni članak s njegovim prezimenom objavljen 1982.²² Godine 1985. započeo je objavljivati – također s prezimenom – i znanstvene radove.²³ U okviru te stručne produkcije i meni je učinio veliku čast²⁴. Prva mu je i dosad jedina znanstvena knjiga objavljena 2005.: *Zapisnik*

¹⁴ U razdoblju 1976. – 1986. radio je u kazališnome OUUR Opera i balet. Radna knjižica, str. 8.

¹⁵ Radna knjižica, str. 3.

¹⁶ (...) *Diploma doctrine alti gradus adeptae (...) Linguae croaticae vel serbicae et litterarum professor docendi sectionis (...)*, Flumine, die VII Iunii anni MCMLXXX. Decanus prof. dr. Vasilije Čeklić.

¹⁷ (...) *Diploma o završenom poslijediplomskom obrazovanju (...)* izradio magistarski Rad *Zapisnik misni Kaptola Riečkoga (...)* obranio dana 17. siječnja 1997. (...) stručni naziv magistar humanističkih znanosti polja filologije. Dekan prof. dr. sc. Stipe Botica. Rektor prof. dr. sc. Marijan Šuljić.

¹⁸ Prvi su mu objavljeni radovi – kako sam navodi u svojoj bibliografiji 11. 3. 2005. – iz područja popularizacije znanosti i struke, g. 1969./71., a naziva ih *Izvjješća: Rijeka – posjet iz Forlija*, Bakarska zvona, 6, Rijeka, rujan – listopad 1969.; *Šagijeva knjiga – tema u Debatnoj omladinskoj grupi DOG*, isto, 2, Uskrs, 1970., str. 5; *Odazivljemo se*, isto; *Rijeka – Petar Šegedin riječkom općinstvu*, Hrvatski tjednik, 15, Zagreb, 23. 7. 1971., str. 22; *Program Kluba sveučilištaraca Matice hrvatske*, isto, 16, 30. 7., str. 22; *Rijeka – komemoracija hrvatskim velikanima*, isto, str. 23.

¹⁹ *Katolički svijet*. (Ljetopis), Zvona, XV, 9(108), Rijeka, rujan 1976.

²⁰ *O vjeronauku i zajednici*, Kateheza, II, 4, Zagreb, 1980., str. 51 – 54.

²¹ *Sjećanja na izložbu "Glagoljica" (I. dio)*, Zvona, 12, Rijeka, prosinac 1981., str. 9, *II. dio*, isto, 2, veljača 1982., str. 7.

²² *Izraz "čaj" kao primjerak pučke etimologije*, Marulić, 3, Zagreb, 1982., str. 222 – 223, s Riassuntom.

²³ *Još glagoljskih natpisa u Puli i Kastvu*, Slovo, 35, Zagreb, 1985., str. 131 – 135.

²⁴ God. 2006. objavljena su i dva sveska časopisa *Rijeka*, XI, 2 i 3, u cjelini ispunjena člancima u povodu

*misni Kaptola riečkoga – istraživanja o riječkome glagoljaškome krugu.*²⁵ Od 1997. ima i knjige stručne vrijednosti²⁶. Uredio je i više zbornika radova, za koje je dobivao i nagrade²⁷ i brojeve časopisa "Dometi". Znanstveno je započeo priopćavati 1988. u Vatikanu, na Međunarodnom slavističkom kongresu u povodu 1100. godišnjice smrti sv. Metoda²⁸. No, posljednje priopćenje, a stručnoga je karaktera i vrijednosti, koje je napisao, više nije mogao pročitati.²⁹

Rekoh da je mr. Deković od 60-ih godina bio i kulturno i društveno angažiran, što je napose bio od 80-ih dalje. Tako je od 1989. bio predsjednik riječkog Ogranka Matice hrvatske, pročelnik njegova Razreda za filologiju – i od 1995. – glavni urednik njegova časopisa "Dometi"³⁰. Bio je i predsjednik Odbora za kulturu Grada Kastva (na čijem je prostoru živio). U okviru toga plodnoga stručno-organizacijskog rada naprimjer priredio je izložbu o Franji Glaviniću, međunarodne skupove o B. N. Škrivaniću, o latinitetu u Europi, s posebnim osvrtom na hrvatske prinose itd.

Nakon akademika Milana Mogušaa, koji je postao predsjednik HAZU, imenovan sam 2001. g. za voditelja ovoga riječko-pulskog zavoda³¹. Već sam ranije, 80-ih

70-godišnjice mojega života; u sv. 2, na str. 359 – 372, D. Deković objavio je članak: *Glagoljica u radovima Petra Strčića*.

- ²⁵ Recenzenti: Eduard Hercigonja i Stjepan Damjanović, u izdanju Ogranka Matice hrvatske u Rijeci.
- ²⁶ D. Deković – Višeslav Račić, *Misni priručnik za latinsku misu "Sancta missa Latine"*, Rijeka, 2004., i *Misni priručnik za staroslavensku misu – Sancta missa glagolitičice*, Rijeka, 2004.
- ²⁷ Zbornici radova s međunarodnih znanstvenih skupova: *Bernardin Nikola Škrivanić i njegovo vrijeme*, Rijeka, 1997. nagrađen *Srebrnom plaketom* središnjice Matice hrvatske za izdavaštvo u toj godini; *Međunarodni znanstveni skup Latinitet u Europi s posebnim osvrtom na hrvatski latinitet nekad i danas*, Rijeka – otok Krk 20. – 23. listopada 2004. *Zbornik radova*, Rijeka, 2006., dobio je – *Zlatnu povelju* središnjice Matice hrvatske za 2008. Uvodne riječi na promociji skupa u Rijeci 19. 12. 2006. imali smo riječki nadbiskup/metropolit mons. dr. sc. Ivan Devčić i ja, te imam zbornik s urednikovom posvetom.
- ²⁸ Referat: *Un trattato glagolitico di teologia morale nel settecento*.
- ²⁹ Na skupu u crkvi moga rodnoga sela Kras na o. Krku, uz prof. dr. sc. Katicu Ivanišević, trebao je i on izložiti ocjenu o zapisnicima i drugim materijala Bratovštine Sv. Antuna Padovanskoga iz toga sela, koji su objavljeni u 2. knjizi o toj Bratovštini, čiji su koautori bili (tada već pok.) Snježana Marija Marčec (rođ. Strčić) te Marta Jašo i ja; ali, i tada je bio u bolnici. Tekst je dakako pročitao, pa je i objavljen u časopisu "Rijeka"; još ga je dobio i u ruke. (Darko Deković, *Predstavljanje knjige Bratovštinska knjiga Sv. Antuna Padovanskoga iz Krasa – II. svezak, u Krasu, u nedjelju, 5. kolovoza 2007.*, Rijeka, XII, 2, Rijeka, 2007., str. 147 – 165).
- ³⁰ *Dometi* su u Rijeci počeli izlaziti 1968., nakon što je Ogranak duže vrijeme doživljavao krizu, pa tako i njegov časopis *Riječka revija*; došlo je do smjene vodstva Ogranka i njegovih izdanja zbog rigidnih pogleda na društveni, kulturni i dr. razvoj. Časopis je pokrenuo te prvi glavni i odgovorni urednik bio književnik Zvane Črnja, a predsjednica Savjeta dr. sc. Vanda Ekl. Usp. tekst od 17. 11. 1967. Inicijativnoga odbora za saziv Glavne skupštine Ogranka Matice hrvatske u Rijeci, *Izjava o načelima i sadržaju rada ogranka Matice hrvatske u Rijeci*, *Dometi*, I, 1, lipanj 1968., str. 122 – 124, te Predsjedništva Ogranka *O koncepciji i programu časopisa "Dometi"*, isto, str. 125.
- ³¹ Voditelji Akademijinih instituta i zavoda su akademici ili članovi suradnici HAZU; upravitelj je dru-

godina, razgovarao s mr. Dekovićem da se življe zainteresira za rad u znanstvenoj ili fakultetskoj ustanovi, a napose sam mu to savjetovao kad je 90-ih godina postao direktor poduzeća riječkih kinematografa, jer predugo već "gubi vrijeme..."³². Naime, i diploma nastavnika, stečena na Pedagoškoj akademiji u Rijeci, govorila je o – po Dekoviću – pronađenome rukopisu, o riječkome glagoljskom prijepisu kazuistike Bartola Frgačića; naslov diplomskoga rada na Pedagoškome fakultetu glasilo je: *O dužnostima roditelja i starješina prema djeci i podložnicima*, a sadržajno je također vezan uz glagoljašku kazuistiku 18. stoljeća. Utoliko više što je mr. Deković bio uključen u znanstveni projekt *Enciklopedija glagoljaštva*, čiji je voditelj prof. dr. sc. Stjepan Damjanović.³³ A u međuvremenu, kako 2002. piše, ima otkrića: "Među otkrićima posebno ističem 'Missal hervatski' Jurja Manzina iz XVII. st., Riječki prijepis kazuistike Bartola Frgačića iz XVIII. st., otkriće Poglajenova popisa riječkih kanonika, otkrića glagoljičkih natpisa na Trsatu, na Veprincu, u Puli i Kastvu i sl."³⁴ Uz to, nakon što se – osim donekle akademika Luje Margetića (u Rijeci)³⁵ – više nitko nije profesionalno bavio glagoljaškom baštinom u Istri i Kvarnerskom primorju, iako su oni u tom pogledu bili i ostali ishodišni temelji toga veoma bogatoga, milenijskog hrvatskog naslijeđa³⁶. Stoga, sam 2002., u drugoj godini po preuzimanju voditeljstva u Zavodu predložio *otvaranje radnog mjesta asistenta za proučavanje glagoljice i glagoljaške baštine*, što je prihvatio nadležni Razred za društvene znanosti HAZU, kao i još dva razreda.³⁷ Akademija je prijedloge prihvatila te se nakon dužega vremena uspelo od nadležnoga državnog tijela dobiti novo radno mjesto, pa je mr. Deković javnim natječajem u zvanje asistenta primljen 2004.³⁸ Tako, stigavši u Zavod, dobio je

ga osoba. Imenovan sam 2001., kao nasljednik akademika Milana Moguša, koji je izabran za predsjednika HAZU.

³² Ranije je rečeno da je do 1992. radio u Narodnome, potonjem Hrvatskom kazalištu "Ivana pl. Zajca", a od 1994. do 2002. bio je direktor Rijekakina d. o. o. (*Potvrda*, Rijekakino d. o. o., br. 140, Rijeka, 10. 11. 2002.)

³³ Angažiran je bio u okviru izrade *Leksikona hrvatskih paleoslavista i istraživača hrvatskog glagoljaštva te Spomenice hrvatskoglagoljska pismenost*. Projekt financira Ministarstvo znanosti i tehnologije Republike Hrvatske. *Potvrda* voditelja projekta, Zagreb, 12. 11. 2003.

³⁴ Dopis u HAZU/"Molba za prijem u radni odnos", 4. 5. 2003.

³⁵ Snježana Marčec, Maja Polić, Petar Strčić, *Lujo Margetić, život i djelo*, Rijeka, 2006.

³⁶ Isto.

³⁷ Razred za filologiju, na čelu s akademikom Eduardom Hercigonjom, i Razred za književnost, na čelu s akademikom Dubravkom Jelčićem. Dopis D. Dekovića u HAZU, "Molba za prijem u radni odnos", 4. 5. 2003.

³⁸ Dopisi i natječaj: akademik Dušan Bilandžić, tajnik Razreda za društvene znanosti HAZU, 21. 6. 2002.; moj, 23. I. 2003.; akademik Andrija Kaštelan, glav. tajnik HAZU, 19. 2.; uprava HAZU, 9. 3.; prof. dr. sc. Gvozden Flego, ministar znanosti i tehnologije, 25. 3.; dr. Mato Crkvenac, ministar financija, 7. 10.; dr. sc. S. Kaštela, tajnik HAZU, 9. 4.; mr. sc. D. Deković, 4. 5.; dr. sc. S. Kaštela, tajnik HAZU, 13. 5.; dr.

smirenu situaciju³⁹, a i zaseban podstrek, jer je došao među asistente koji su baš tada intenzivno i znatno ubrzanije prionuli pisanju svojih doktorskih disertacija. Upravo je on, prvi među njima, do kraja 2007. uspio napisati i predati radnju: *Glagoljica i glagoljaštvo u gradu Rijeci. Istraživanja o riječkome glagoljaškom krugu*. Tekst je u siječnju 2008. g. predao mentoru, akademiku Eduardu Hercigonji u Zagrebu. Stručno povjerenstvo Fakultetskoga vijeća Filozofskog fakulteta u Zagrebu (imenovano je 27. svibnja) – akad. E. Hercigonja te sveuč. profesori dr. sc. Mateo Žagar – predsjednik povjerenstva, i dr. sc. Milan Mihaljević, član, Vijeću je 30. lipnja predalo pozitivnu ocjenu te predložilo da *kandidata uputi na obranu doktorske radnje*, jer radnja ne samo što je prvi opsežan prikaz glagoljaštva od samih početaka u srednjemu vijeku pa sve do druge polovice XX. st. u gradu Rijeci, već je i izvorni znanstveni rad neprijeporne znanstvene vrijednosti⁴⁰. Imao je mnogo veći broj radova potrebnih za napredovanje, pa čim bi doktorirao preskočio bi jedno, a možda – kako smo obojica izračunala – čak i dva znanstvena zvanja. Nažalost, to nije dočekaao. Najprije dijelove, pa, nakraju, cijeli tekst disertacije već sam u pripremama pročitao, te sam već tada odlučio predložiti njezino tiskanje kao knjige.

S obzirom na njegovo iskustvo kao direktora, predložio sam ga 2007. i za upravitelja Zavoda.⁴¹ To je prihvatio nadležan Akademijin Razred za društvene znanosti. No, nakon naknadnih konzultacija u Akademijinoj upravi, mr. sc. Deković i ja utvrdili smo: upraviteljstvo bi mu znatno otežalo znanstveni rad, još i uz veoma razgranjenu djelatnost u Matici te u Kastvu, a to se, zbog plodnosti njegova sudjelovanja i vođenja, nije smjelo napustiti; također, upravo je završavao pisanje svoga doktorata. Tako smo dogovorno odustali od kandidature. U Zavodu se pokazao i veoma korisnim suradnikom te divnim kolegom, te je u njemu djelovao isključivo kao znanstveni i stručni djelatnik.

Ima još njegovih neobjavljenih tekstova, a neki se nalaze u tisku⁴². Dobro je da se sve edira. Jer, zapisano ostaje kao svjedočanstvo rada svakoga od nas, dakle i mr. Dekovića, koji se posvetio ponajprije napretku znanosti i kulture vlastitog naroda i čuvanju njegove tisućljetne baštine, upravo na ovoj našoj hrvatskoj obali, za ko-

sc. Slobodan Kaštela, tajnik HAZU, 14. 10.; moj, 16. 10.; akademik Anica Nazor, 20. 10. 2003.; *Natječaj*, Narodne novine, 176, Zagreb, 5. 11. 2003., str. X; akademik Slavko Cvetnić, glav. tajnik HAZU, 3 dokumenta, 26. 2. 2004.; Ugovor o radu s HAZU "na neodređeno vrijeme" 19. 3.

³⁹ U trenutku smrti imao je 33 godine radnoga staža.

⁴⁰ Prijedlog Stručnog povjerenstva fakultetskom Vijeću Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, 30. 6. 2008.

⁴¹ Dotadašnji upravitelj, također asistent, mr. sc. Darinko Munić, pošao je u mirovinu potkraj 2007. godine.

⁴² Usp. Prilog za bibliografiju Darka Dekovića.

jom velikotalijanski nacionalisti, iredentisti i danas čak i otvoreno posežu⁴³. No, ti su radovi trajni poticaj i putokaz mladim znanstvenicima kako da nastave i taj dio djela mr. Dekovića, kao i nekih drugih rezultata. Pa tako i ono što je uradio veoma praktično i u nedavnome Domovinskom ratu, kao rodoljub i domoljub, čak i kao časnik – bojničnik, dakle i kao branitelj i nas i cijele naše domovine u doba velikosrpske neočetničke oružane agresije⁴⁴.

I još nešto: sve to veliko u njegovu djelu o povijesti hrvatskoga naroda ne znači ni najmanje umanjivanje vrijednog, velikoga prinosa naših sugrađana drugih nacionalnosti, dakako, i u riječkome području i u ostaloj Zapadnoj Hrvatskoj. O tome svjedoče i rezultati njegova napora na organiziranju međunarodnog znanstvenog skupa o latinitetu na našem prostoru i objavljivanje zbornika o tome, za što je edicija dobila *Zlatnu povelju* središnjice Matice hrvatske. Jer, time je mr. Deković izrekao jedno divno, općeljudsko opredjeljenje: prekrasni su i brojni rezultati latinske civilizacije, mnogi smo i u znatnoj mjeri odgojeni u latinitetu, odnosno na znatnome, prekrasnome dijelu rezultata romanske, pa tako i talijanske civilizacije; ali, ona nema veze niti se ikad može primiti i današnji neoiredentizam i neofašizam iz dijela talijanskoga, prekojadranskoga svijeta, uperen i prema našoj, hrvatskoj obali. Jer, *nam je biti meštrom i učiti i prosvećati plku tmu (Petrisov zbornik, 1468.)*, kako su glagoljaši govorili u 15. stoljeću te kako je zapisano i u Kolunićevu zborniku 1468. godine, dakle također pred više od pola milenija: *Gdo knjige počtuje, da je knjigami počtovan*. Pa je u tom smislu 11. rujna 2008. u Rijeci, u Zavodu za povijesne i društvene znanosti HAZU u Rijeci s Područnom jedinicom u Puli, mjesec dana nakon njegova odlaska i priređen skup *U spomen mr. sc. Darku Dekoviću*, te je izrađen ovaj prilog koji će zajedno s ostala tri priopćenja te prilogom za bibliografiju radova mr. Dekovića biti predložen za objavljivanje u *Problemima sjevernoga Jadrana*, znanstvenome časopisu ovoga zavoda. Jer, na temelju pokojnikova djela i iskustva treba nastaviti i dalje, časno i plodno, kao što je to radio i mr. sc. Darko Deković, Riječanin od rođenja 16. studenoga 1947. i smrću 4. kolovoza 2008. godine⁴⁵.

⁴³ O tome često govore napisi i u našem dnevnom tisku.

⁴⁴ God. 1992./94., u jeku rata, bio je i uposlen u Ministarstvu obrane Republike Hrvatske.

⁴⁵ Stjecaj zaista nesretnih okolnosti utjecao je na to da uz ovo uvodno slovo na skupu u spomen mr. sc. Darku Dekoviću u Zavodu 11. rujna, održim 7. kolovoza i usmeni ispraćaj njegovih posmrtnih ostataka, urne s pepelom, na groblju u riječkome predgrađu, u Zametu.

Petar Strčić

"Gdo knjige počtuje, da je knjigami počtovan"*
(Let Them who have Respect for the Books
be Respected by the Books)

Introduction

Summary

M.Sc. Darko Deković, born in Rijeka on 16 November 1947, died rather unexpectedly on 4 August 2008. From 2004 and until his death, he worked as an assistant at the Croatian Academy's Institute for Historical and Social Sciences in Rijeka – Local Unit in Pula. In his student days, Darko Deković was a victim of the crush of the Croatian Spring in the 1970s. He was an expert in Croatian studies with Master degree in the humanities, and was just about to defend his doctoral dissertation. An excellent scientist, primarily devoted to researching the Glagolitic heritage, he was also active in the field of culture as the chairman of Matica hrvatska – Rijeka Branch and the editor-in-chief of its journal Dometi (State of the Art). He published many papers in the fields of philology, historiography, literature, etc.

Keywords: *Darko Deković; Glagolitism; Glagolitic script; philology; historiography; culture-related activity*

Petar Strčić

"Colui che rispetta i libri, dai libri sia rispettato"
Introduzione

Riassunto

Mr. sc. Darko Deković (Fiume, 16 settembre 1947 – 4 agosto 2008), dal 2004 assistente presso l'Istituto delle scienze storiche ed umanistiche HAZU a Fiume con la filiale a Pola è morto improvvisamente. Da studente è rimasto vittima del fallimento del movimento politico "hrvatsko proljeće". Era professore di lingua e letteratura croata, Master in scienze umanistiche, e prima di morire era per discutere la tesi. Era scienziato noto, dedicato alla ricerca del patrimonio glagolitico ed anche attivo in politica. Era presidente della sezione fiumana della Matica hrvatska, che pubblica la rivista "Dometi", di cui D. Deković era capo redattore. Ha pubblicato una serie di lavori filologici, storiografici, letterari ed altri.

Parole chiave: *Darko Deković; l'attività glagolitica; il glagolitico; filologia; storiografia; l'attività culturale*

* Quoted from the Glagolitic anthology of Lenten sermons by the Glagolitic priest Broz Kolunić, 1486

Petar Strčić

„Aki a könyvet megbecsüli, legyen a könyv által megbecsült”

Bevezető

Összefoglalás

Mr. sc. Deković Darko (Rijeka, 1947. november 16-tól - 2008. augusztus 4-ig), 2004-től a rijekai HAZU történelmi és társadalomtudományi Intézet és a hozzá tartozó pulai területi egység asszisztense, váratlanul elhunyt. Egyetemistaként rosszul járt a 70-es években zajló „hrvatsko proljeće” politikai mozgalom letörésében. A horvát nyelv és irodalom professzora, humanista tudományok magisztere volt; a halálának pillanatában védenie kellett volna doktori munkáját. Kiemelkedő tudós volt, elsősorban a glagolita írás öröksége kutatásának szentelt magát, a Matica hrvatska rijekai ágazat elnöke és az általa kiadott Dometi c. folyóirat főszerkesztője. Számos filológiai, történetírási, irodalmi és hasonló munkát publikáltat.

Kulcsszavak: *Deković Darko; glagolita; glagolita írás; filológia; történetírás; művelődési cselekvés*